

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

VPLIV UVEDBE EVRA NA POSLOVANJE BANK V RS

Ljubljana, junij 2006

TINA HAFNER

IZJAVA

Študentka Tina Hafner izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Aleksandre Gregorič in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 13.06.2006

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	1
2. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI GLEDE UVEDBE EVRA	2
2.1. KRITERIJI ZA UVEDBO EVRA	2
2.2. FAZE UVEDBE EVRA V SLOVENIJI	4
2.2.1. Predpristopna faza: Slovenija pred vstopom v EU	5
2.2.2. Pristopna faza: Slovenija po vstopu v EU in ERM II	6
2.2.3. Faza uvajanja evra: Slovenija kot polnopravna članica evropske ekonomske in monetarne unije	7
2.3. RAZLOGI ZA UVEDBO EVRA	8
2.4. TEHNIČNE PRIPRAVE NA PREVZEM EVRA	11
2.5. STROŠKI IN KORISTI VKLJUČEVANJA SLOVENIJE V EVROPSKO MONETARNO UNIJO	12
3. PRIPRAVE NA PREVZEM EVRA V BANKAH	14
3.1. PRAVNE PRILAGODITVE ZA UVEDBO EVRA	15
3.1.1. Pravne prilagoditve na ravni EU	15
3.1.2. Pravne prilagoditve na nacionalni ravni	16
3.1.2.1. <i>Zakon o uvedbi evra</i>	17
3.1.2.2. <i>Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih</i>	17
3.1.3. Prilagoditev bančnega sistema evropski zakonodaji	18
3.2. UVAJANJE MEDNARODNIH STANDARDOV RAČUNOVODSKEGA POROČANJA ZA BANKE IN HRANILNICE	19
3.3. PRILAGODITEV INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE	19
3.4. PRILAGODITEV STROJNE OPREME (BANČNIH AVTOMATOV)	19
3.5. UPRAVLJANJE Z RIZIKI	20
3.6. LOGISTIKA	20
3.6.1. Predobave evrokovancev in evrobankovcev	21
4. VPLIV UVEDBE EVRA NA POSLOVANJE BANK	22
4.1. VLOGA BANKE SLOVENIJE PO VSTOPU SLOVENIJE V EU IN UVEDBI EVRA	22
4.2. SPREMEMBE NA PODROČJU PLAČILNEGA PROMETA PO UVEDBI EVRA V SLOVENIJI	24
4.2.1. Dvigovanje evro gotovine in plačevanje z njo	24
4.2.2. Sprememba v plačilnih instrumentih	24
4.2.3. Poslovanje v bankah v dneh prehoda na evro	25
4.2.4. Spremembe na področju nudenja storitev plačilnega prometa	25
4.2.4.1. <i>Udeležba v evropski plačilni infrastrukturi</i>	25
4.2.4.2. <i>Enotna tarifa za domača in čezmejna plačila v evrih</i>	26
4.2.4.3. <i>Skupni pravni okvir za vzpostavitev enotne plačilne infrastrukture</i>	26
4.3. EMU IN POSLEDICE ZA SLOVENSKE BANČNE SEKTOR	27
5. KONKRETEN PRIMER: GORENJSKA BANKA	27
5.1. ANALIZA TVEGANJA NA PODROČJU GOTOVINSKEGA POSLOVANJA	28
5.1.1. Tveganja strategije ter tveganja na področju poslovnih procesov in delovnih postopkov	29
5.1.2. Tehnološka tveganja	29
5.1.3. Finančna tveganja	29
5.1.4. Pravna tveganja	29
5.2. LOGISTIKA OB MENJAVI GOTOVINE	29
5.3. VPLIV UVEDBE EVRA NA BANČNE STORITVE	30
5.4. STROŠKI IN UVEDBA EVRA	31
6. SKLEP	31
LITERATURA	33
VIRI	34

1. UVOD

S pričakovano uvedbo evra v začetku leta 2007 se bo spremenilo ekonomsko okolje, v katerem poslujejo banke in tudi drugi ekonomski akterji v Sloveniji. Dosedanje slovensko makroekonomsko okolje bo postalo del makroekonomskega okolja evroobmočja.

Že s samo vključitvijo v Evropsko unijo (EU) se je Slovenija med drugim zavzela, da bo sodelovala v procesu denarne integracije, katerega končni cilj je uvedba skupne valute – evra. Z vključitvijo v Evropsko monetarno in gospodarsko unijo (EMU) in prevzemom evra prevzamejo države članice skupno denarno politiko, za katero je zadolžena Evropska centralna banka (ECB).

V slovenskih poslovnih bankah že več kot leto dni potekajo intenzivne priprave za prevzem evra kot nacionalne valute, na podlagi katerih bo nemoteno poslovanje zagotovljeno tudi po dejanski uvedbi evra. V diplomskem delu bom prikazala, kakšna so pričakovanja glede vpliva uvedbe evra na poslovanje slovenskih bank.

Drugo poglavje je namenjeno kratkemu opisu splošnih značilnosti v zvezi z uvedbo evro. V njem so najprej opisani kriteriji, ki jih mora izpolniti posamezna država, da lahko uvede evro kot svojo nacionalno valuto. V nadaljevanju sem predstavila faze uvedbe evra v Sloveniji. Predstavila sem tudi razloge za uvedbo evra ter stroške in koristi, ki jih prinaša skupna evropska valuta.

V tretjem poglavju sem se osredotočila na to, kako se slovenske banke pripravljajo na prevzem evra in sicer z vidika pravnih ter računovodskih prilagoditev, kako se pripravljajo na prilagoditve informacijske tehnologije in strojne opreme. Na koncu tega poglavja sem prikazala kakšne so logistične priprave na prevzem evra v bankah.

V četrtem poglavju je predstavljena vloga Banke Slovenije po vstopu Slovenije v EU in uvedbi evra. Z uvedbo evra bo prišlo tudi do sprememb na področju plačilnega prometa, zato je del tega poglavja namenjen tudi temu področju. Na koncu predstavljam osnovne posledice uvedbe evra za slovenski bančni sektor.

V zadnjem poglavju sem prikazala, kako se v Gorenjski banki pripravljajo na prevzem evra in kakšen vpliv naj bi to imelo na poslovanje njihove banke. Predvsem sem se osredotočila na tveganja na področju gotovinskega poslovanja, organizacijo logističnih postopkov ter na to kakšni stroški so prisotni pri pripravi na uvedbo evra.

2. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI GLEDE UVEDBE EVRA

2.1. KRITERIJI ZA UVEDBO EVRA

Da lahko država članica EU uvede evro, mora izpolniti določene kriterije – to so tako imenovani konvergenčni (oz. maastrichtski) kriteriji. Konvergenčni kriteriji se nanašajo na doseganje:

- nizke stopnje inflacije,
- zdravih javnih financ,
- nizke stopnje obrestnih mer,
- stabilnih tečajev valut.

»Maastrichtski konvergenčni kriteriji so kvantificirane minimalne zahteve glede stabilnosti pri vodenju monetarnih, fiskalnih in deviznotečajnih politik držav članic EU, kot predpogoj za njihov vstop v EMU«. Njihov osnovni namen je, da določajo merila za vstop v EMU, zagotavljajo stabilnost skupne evropske valute, predvsem pa služijo kot selekcijsko merilo med državami kandidatkami za vstop v EMU (Mrak, 2002, str. 407).

Konvergenčne kriterije ločimo na ekonomske in pravne. Štirje ekonomski konvergenčni kriteriji so naslednji (Roter, 2004, str. 30):

1. Doseganje visoke stopnje stabilnosti cen
Stopnja inflacije ne sme za več kot 1,5 odstotnih točk presegati povprečja stopnje inflacije treh držav članic, ki so dosegle najboljše rezultate glede stabilnosti cen.
2. Vzdržnost položaja javnih financ
 - Javno-finančni primanjkljaj ne sme presegati 3 % BDP, razen če je to razmerje znatno in neprestano upadalo ter doseglo raven blizu referenčne vrednosti ali, v drugem primeru, je prekoračitev referenčne vrednosti samo izjemna in začasna ter razmerje ostaja blizu referenčne vrednosti.
 - Javni dolg ne sme presegati 60 % BDP, razen če se to razmerje zadostno zmanjšuje in z zadovoljivo hitrostjo dosega referenčno vrednost.
3. Trajnost konvergence
Dolgoročne obrestne mere ne smejo presegati povprečja obrestnih mer treh držav članic z najnižjo stopnjo inflacije za več kot 2 odstotni točki.
4. Sodelovanje v posebnem mehanizmu deviznih tečajev ERM 2, ki zahteva, da se valuta države, ki želi uvesti evro, v razmerju do le-tega giblje znotraj pasu ± 15 % okrog centralne paritete; v tem mehanizmu mora valuta vztrajati vsaj dve leti, ne da bi centralna pariteta devalvirala.

Prav tako je potrebno izpolniti pravni konvergenčni kriterij, t. j. zagotoviti skladnost nacionalne zakonodaje z določbami Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (zagotovitev popolne neodvisnosti nacionalne centralne banke).

Konvergenčni kriteriji in njihovo izpolnjevanje se za posamezno državo izračunavajo mesečno. Konvergenčni kriteriji z izračuni za evroobmočje (Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Španija) in za Slovenijo so prikazani v spodnji tabeli.

Tabela 1: Konvergenčni kriteriji z izračuni za evroobmočje in za Slovenijo

	Inflacija zadnjih 12 mesecev* (v %)	Dolgoročna obrestna mera zadnjih 12 mesecev* (v %)	Javnofinančni primanjkljaj v letu 2005 (v % BDP)	Javni dolg v letu 2005 (v % BDP)
Evro območje	2,3	3,4	-2,4	70,8
Konvergenčni kriterij	2,6	5,9	-3,0	60,0
Slovenija	2,3	3,8	-1,8	29,1

Opombe:

* zadnjih 12 mesecev se nanaša na povprečje podatkov do vključno marca 2006

Vir: Kriteriji za uvedbo evra, 2006, str. 1.

Slovenija, ki načrtuje uvesti skupno valuto evro 1. januarja 2007, izpolnjuje kriterije za ta korak. Leta 2005 je inflacija na letni ravni znašala 2,5 odstotka, javnofinančni primanjkljaj pa 1,7 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP). V letu 2006 bo še padal, tako da naj bi leta 2007 zdrsnil na 1,4 odstotka BDP. Javni dolg bo v obdobju 2005-2008 povprečno znašal 29,5 odstotka BDP.

Evropska komisija je 1. februarja 2006 konvergenčni program Slovenije ocenila kot pozitiven, vendar pa je obenem državo pozvala, naj poskrbi za izboljšanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ, zlasti pri pokojninah. Slovenijo tudi poziva k konkretnjšim ukrepom za zmanjšanje javne porabe. Komisija ocenjuje, da Slovenija potrebuje jasnejše ukrepe za zmanjšanje javne porabe. Pri tem priporočilu je upoštevala predvideni izpad proračunskih prihodkov zaradi davčne reforme in tudi odločitev vlade, da rast pokojnin znova naveže na rast plač (Kenda, 2006, str. 10).

2.2. FAZE UVEDBE EVRA V SLOVENIJI

Tabela 2: Prikaz nalog in obveznosti Slovenije v posamezni fazi uvajanja evra

Predpristopna faza (do pristopa k EU, t.j. do 1. maja 2004)	- Izpolnitev kriterijev za članstvo v EU. - Prezem predpisov, ki se nanašajo na ekonomsko in monetarno unijo (EMU). - Začetek posvetovanj o sodelovanju v ERM II in centralnem tečaju (oziroma centralni pariteti).
Faza po pristopu k EU do vključitve v ERM II (od 1. maja 2004 do vključitve v ERM II, dne 27. junija 2004)	- Sodelovanje v EMU kot država članica z odstopanjem glede uvedbe evra. - Politika deviznega tečaja je zadeva skupnega interesa. - Banka Slovenije postane del Evropskega sistema centralnih bank (ESCB) – guverner Banke Slovenije je član Razširjenega sveta Evropske centralne banke (ECB). - Upoštevanje pravil o koordinaciji ekonomskih politik v EMU.
Sodelovanje v ERM II od 27. junija 2004 dalje (vsaj dve leti)	- Politika deviznega tečaja je osredotočena na stabilnost tečaja glede na evro. - Evropska komisija in ECB pripravita konvergenčno poročilo.
Uvedba evra (približno pol leta po odločitvi Sveta EU, da Slovenija izpolnjuje zahtevane konvergenčne kriterije za uvedbo evra)	- Določitev tečaja tolarja pri zamenjavi z evrom. - Uvedba evra kot zakonitega plačilnega sredstva. - Banka Slovenije postane del Evrosistema, ki ga tvorijo ECB in nacionalne centralne banke držav članic EU, ki so uvedle evro (guverner Banke Slovenije je član Sveta ECB).

Vir: Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2006, str. 1.

Priprave na uvedbo evra v Sloveniji, kot tudi v drugih državah, ki bodo prevzele evro, lahko razdelimo v naslednje faze:

- predpristopna faza,
- faza po pristopu k EU do vključitve v ERM II,
- sodelovanje v ERM II vsaj dve leti ter,

- uvedba evra po izpolnitvi vseh zahtevanih konvergenčnih kriterijev.

2.2.1. Predpristopna faza: Slovenija pred vstopom v EU

Slika 1: Slovenija pred vstopom v EU (1. maj 2004)

Vir: Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2006, str. 1.

V predpristopni fazi je potrebno izpolniti kriterije za članstvo v EU, t.i. kopenhavenske kriterije¹, ki določajo, da država lahko postane članica EU, če izpolnjuje naslednje pogoje (Clancy at al., 1998, str. 16):

- ima stabilne ustanove, ki zagotavljajo demokracijo, pravno državo, človekove pravice ter spoštovanje in varstvo manjšin (politični kriteriji);
- ima delujoče tržno gospodarstvo in se je sposobna soočiti s konkurenco in tržnimi silami znotraj EU (gospodarski kriteriji) in
- je sposobna prevzeti obveznosti članstva, vključno s privrženostjo ciljem politične, ekonomske in monetarne unije (sposobnost prevzema *acquis*, t.j. pravnega reda Evropske skupnosti).

Iz zadnjega kriterija izhaja, da mora nova država članica EU v kasnejši fazi (ko izpolni maastrichtske konvergenčne kriterije), uvesti evro kot svojo valuto. Po pristopu k EU mora Slovenija ravnati v skladu s končnim ciljem uvedbe evra. Slovenija bo morala sprejeti evro kot svojo nacionalno valuto, ko bodo zato izpolnjeni zahtevani pogoji in ne bo imela t.i. »opt-out« možnosti, kot jo imata Velika Britanija in Danska.

Pred pristopom k EU je morala Slovenija prevzeti tudi evropske predpise, ki se nanašajo na EMU (t.i. EMU *acquis*). Gre za določbe v zvezi s prostim pretokom kapitala, neodvisnostjo centralne banke, osnovnim ciljem monetarne politike ter prepovedjo financiranja javnega sektorja s strani centralne banke. EMU *acquis* obsega tudi prepoved privilegiranega dostopa javnega sektorja do finančnih institucij. Poleg tega pa je potrebno zagotoviti zdrav bančni sistem in finančno stabilnost v državi.

V predpristopni fazi je imela Slovenija tako kot tudi vse druge države Srednje in Vzhodne Evrope proste roke pri izbiri tečajnega režima in samostojno denarno politiko.

¹ Evropski svet je na sestanku junija 1993 v Kopenhavnu določil kriterije za ocenjevanje pripravljenosti pridruženih članic iz Srednje in Vzhodne Evrope na polnopravno članstvo v EU.

2.2.2. Pristopna faza: Slovenija po vstopu v EU in ERM II

Slika 2: Faza od vstopa v EU do vključitve v ERM II (1. maj 2004 - 28. junij 2004)

Vir: Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2006, str. 1.

V fazi po pristopu k EU Slovenija sodeluje v EMU, vendar ima status države z odstopanjem glede uvedbe evra. Akt o pogojih pristopa v 4. členu določa, da vse nove države članice od dne pristopa sodelujejo v ekonomski in monetarni uniji (EMU) kot države članice z odstopanjem v smislu člena 122 Pogodbe o ustanovitvi Evropske Skupnosti (PES). To pomeni, da za Slovenijo po pristopu k EU veljajo določbe, ki se nanašajo na ekonomsko unijo, ne pa tudi tiste, ki se nanašajo na monetarno unijo. Slovenija mora spoštovati pravila koordinacije ekonomskih politik in se izogibati čezmernim javnofinančnim primanjkljajem. Kot članica EU si mora Slovenija prizadevati za izpolnitev vseh konvergenčnih kriterijev za uvedbo evra. Politika deviznega tečaja je bila do pristopa k EU v pristojnosti posamezne države pristopnice, po pristopu k EU pa jo je potrebno obravnavati kot zadevo skupnega interesa. Do uvedbe evra je monetarna politika v pristojnosti Banke Slovenije. Banka Slovenije je postala z vstopom v EU del ESCB (ne pa tudi Evrosistema), guverner Banke Slovenije pa je postal član Razširjenega sveta ECB (Banka Slovenije, 2006, str. 4).

Slika 3: Faza sodelovanja v ERM II od 28. junija 2004 dalje (vsaj dve leti)

Vir: Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2006, str. 1.

Faza sodelovanja v ERM II se je začela 28.6.2004 z vstopom Slovenije v ERM II in bo trajala najmanj dve leti. Namen vključitve v ERM II je zagotoviti stabilnost tečaja EUR/SIT kot enega od maastrichtskih kriterijev. V ERM II so valute držav članic EU, ki niso uvedle evra in sodelujejo v tem sistemu, vezane na evro, vendar lahko tečaj valute niha znotraj določenega razpona. Standardni razpon nihanja znaša $\pm 15\%$ od centralnega tečaja, lahko pa se dogovori tudi ožji razpon. V okviru ERM II se v medsebojnem dogovoru določi centralni tečaj do evra za valuto vsake države članice EU izven evro območja, ki sodeluje v ERM II. Tako se je v okviru

ERM II določil paritetni devizni tečaj nacionalne valute tolar glede na evro, ki znaša 239,640 SIT za 1 EUR (Banka Slovenije, 2006, str. 5).

Dvoletno sodelovanje v ERM II, v dovoljenih mejah nihanja deviznega tečaja okoli centralnega tečaja do evra in brez prilagoditve centralnega tečaja navzdol oziroma devalvacije, je eden izmed pogojev za uvedbo evra. V tej fazi se samostojnost monetarne politike zmanjša. Politika deviznega tečaja je osredotočena na stabilnost tečaja glede na evro.

2.2.3. Faza uvajanja evra: Slovenija kot polnopravna članica evropske ekonomske in monetarne unije

Slika 4: Faza uvajanja evra v Sloveniji

Vir: Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2006, str. 1.

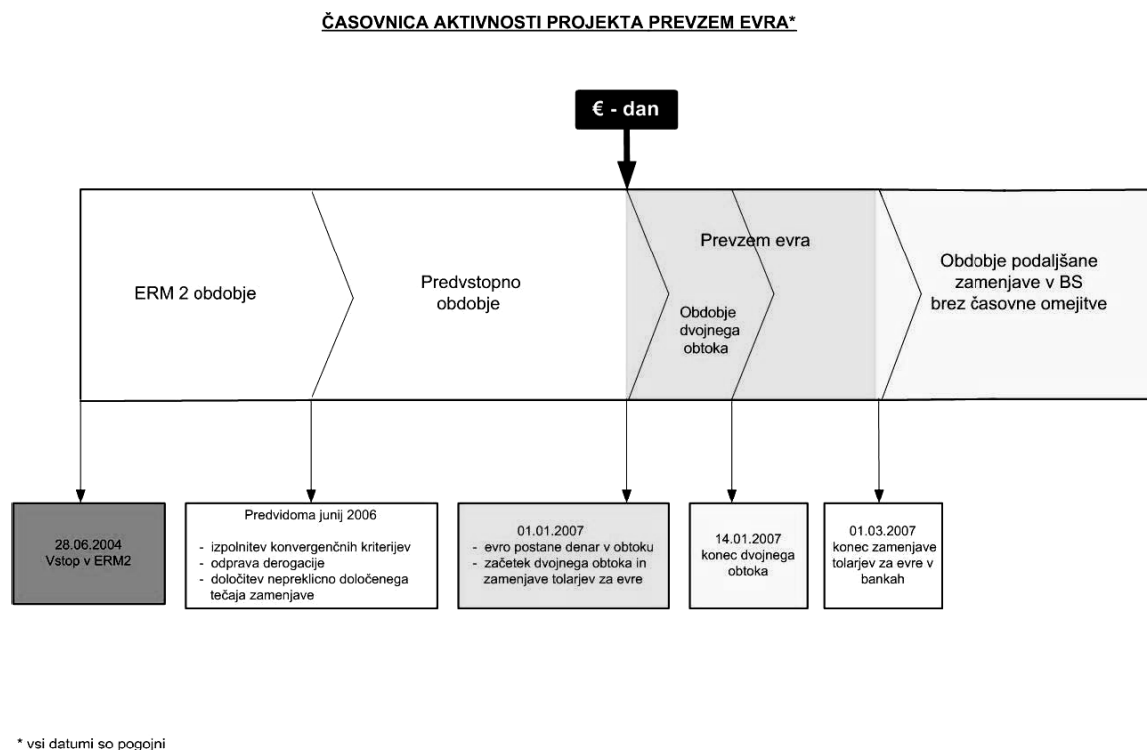
Zadnjo fazo predstavlja uvedba evra po izpolnitvi zahtevanih konvergenčnih kriterijev. Banka Slovenije bo s tem postala del Evrosistema in prenesla pristojnost glede vodenja monetarne politike na Evrosistem. Guverner Banke Slovenije pa bo postal član Sveta ECB. Euro bo uveden kot zakonito plačilno sredstvo, ki bo zamenjal tolar po določenem obdobju. Po predvidevanjih naj bi Slovenija postala polnopravna članica EMU in ESCB z začetkom leta 2007.

V Sloveniji bomo pri uvedbi evra upoštevali izkušnje držav, ki so že uspešno izvedle prehod na evro. Vendar bo za razliko od uvedbe evra v prvotnih članicah predvideno predvstopno obdobje v primeru Slovenije kratko. Po predvidevanjih naj bi predvstopno obdobje, to je obdobje med odpravo derogacije² (predvidoma jeseni 2006) ter dejansko uvedbo evra (načrtovano 1. januar 2007), trajalo le nekaj mesecev. Ob kratkem predvstopnem obdobju Banka Slovenije predvideva tudi kratko obdobje zamenjave gotovine. Čas dvojnega obtoka tolarja in evra se prične z dnem, ko postane evro naš denar, vendar se še vedno lahko plačuje tudi s tolarji. Tega kratkega obdobja je konec, ko se s tolarji ne more več plačevati. Banka Slovenije načrtuje, da bo to obdobje trajalo do 14. januarja 2007.

Banka Slovenije kot tudi druge institucije EU ne pričakujejo večjih zapletov pri uvedbi evra v Sloveniji. Nenazadnje ima Slovenija že izkušnje z uspešno zamenjavo denarja (oktobra 1991 dinarjev v bone, leta 1992 pa bonov v tolarje) poleg tega pa je Slovenija relativno majhno in zato lažje obvladljivo denarno območje.

² Derogacija je v Pogodbi o Evropski skupnosti dogovorjeno začasno izvzetje določene države članice glede uporabe nekaterih členov poglavja o ekonomski in monetarni politiki Pogodbe o Evropski skupnosti.

Slika 5: Predvideni časovni potek prevzema evra v Sloveniji

Vir: Načrt uvedbe evra, 2006, str. 5.

2.3. RAZLOGI ZA UVEDBO EVRA

Odločitvi za uvedbo enotne evropske valute evra so botrovali notranji (integracijski) in zunanji (globalizacijski) dejavniki. Oblikovanje notranjega trga zagotavlja državam članicam EU najboljše učinke le ob pogoju uvedbe enotnega evropskega denarja. Podjetja držav članic EU opravijo več kot 70 % trgovine znotraj EU, zato je notranji trg in uporaba enotne valute pogoj za doseganje hitre in stalne gospodarske rasti. Poleg menjave blaga pa evro ugodno vpliva tudi na menjavo storitev in na kapitalske tokove.

Uvedba evra naj bi pospešila tudi konsolidacijo v finančnem sektorju, s čimer bo prišlo do povečane koncentracije finančnega oziroma bančnega sektorja.

Hitra rast števila prevzemov in združitvev v finančnem sektorju se v teoriji pojasnjuje s petimi ključnimi razlogi oziroma spremembami, do katerih je prišlo v zadnjem času. Tehnološki napredek je povečal ekonomije obsega, kar favorizira večje institucije. Naslednji pomemben dejavnik pospešene konsolidacije je izboljšanje finančnih pogojev. Empirični rezultati namreč potrjujejo, da prihaja v bančnem sektorju do povečanja prevzemov in združitvev v obdobjih nizkih obrestnih mer in visokih cen vrednostnih papirjev. Konsolidacija je lahko tudi učinkovit način za

eliminacijo presežnih kapacitet in reševanje bank iz težav. Četrty razlog za povečanje števila prevzemov in združitvev je mednarodna konsolidacija trgov. Globalizacija trgov namreč prispeva tudi k globalizaciji finančnih podjetij. Peti razlog za povečanje prevzemnih aktivnosti je deregulacija. Gre za odpravljanje predpisov, ki so omejevali geografsko povezovanje finančnih institucij in opravljanje različnih finančnih storitev v eni banki (Berger, Demsetz, Strahan, 1999, str. 148-151).

V finančnem in predvsem v bančnem sektorju prihaja do konsolidacije na dva načina. Na eni strani med bankami, kjer se njihovo število zmanjšuje, zaradi česar posamezne banke postajajo večje, sistem pa bolj koncentriran. Na drugi strani konsolidacija poteka tudi med finančnimi institucijami, ki opravljajo različne finančne storitve (bankami, zavarovalnicami in investicijskimi bankami) – gre za ustvarjanje finančnih konglomeratov (Mishkin, 1999, str. 676-679).

Posledici konsolidacije sta geografska diverzifikacija in diverzifikacija dejavnosti bank. S konsolidacijo postajajo banke oziroma finančni konglomerati večji in lahko bolje izkoriščajo ekonomije obsega ter skupne proizvodnje. Pri geografski diverzifikaciji mednarodno bančništvo močno prispeva k večji diverzifikaciji posojil, kar zmanjša verjetnost propada bank in ranljivost v primeru bančne krize. Tudi diverzifikacija dejavnosti na podoben način predstavlja potencial za povečanje razpršenosti tveganj, kar ugodno vpliva na nemoteno delovanje bank in celotnega bančnega sistema. Ugodne posledice povečane diverzifikacije odpirajo priložnosti za reformo bančnega sistema, saj postaja širok koncept zavarovanja depozitov manj potreben (Mishkin, 1999, str. 686).

Potencialni problem, povezan s finančno konsolidacijo ter integracijo in veliko omejitvijo zavarovanja depozitov, ki predstavlja neke vrste subvencijo majhnim bankam, je zmanjšanje posojanja majhnim podjetjem. Majhne banke so specializirane za posojanje majhnim podjetjem, saj so zaradi majhnega obsega kapitala, s predpisi o velikih izpostavljenostih, močno omejene pri velikih posojilih primernih za velika podjetja. Majhna podjetja so zelo odvisna od bančnega financiranja, upad takšnih posojil bi lahko zmanjšal učinkovitost gospodarstva. Rezultati raziskav o tem, da bo konsolidacija vodila do zmanjšanja obsega posojil majhnim podjetjem, so mešani. Niti ni povsem jasno, ali bi zmanjšanje posojil dejansko zmanjšalo učinkovitost gospodarstva, saj naj bi se subvencije majhnim bankam v obliki zavarovanja depozitov lahko prelivale tudi na majhna podjetja (Mishkin, 1999, str. 688).

Za nove članice EU je značilna močna prisotnost tujih bank; v povprečju je 70 % celotne aktive bank v tuji lasti. Za sistemsko tveganje ³ je pomembno, kakšen vpliv imajo banke v tuji lasti na

³ Sistemsko tveganje predstavlja potencialno nevarnost za *finančno stabilnost* tako finančnega kot celotnega finančnega sistema (Bartholomew, Whalen, 1995, str. 7). Gre za verjetnost nenadnega, običajno nepričakovanega dogodka, ki ohromi informacije na finančnih trgih, kar jih naredi nezmožne učinkovito prenašati sredstva tistih ekonomskih subjektov, ki imajo najbolj produktivne možnosti investiranja (Mishkin, 1995, str. 32).

stabilnost bančnega sistema, zlasti z vidika kreditne stabilnosti in razpršitve likvidnostnega tveganja.

Pomembna prednost finančne integracije s prisotnostjo tujih bank na domačem bančnem trgu je, da omogočajo diverzifikacijo likvidnostnega tveganja, kar je eden izmed motivov za njihov vstop na tuje trge. V primeru prisotnosti tujih bank imajo domači likvidnostni šoki manjši vpliv na domač bančni trg kot v primeru prisotnosti zgolj domačih bank, saj banke v tuji lasti lahko pridobijo dodatno likvidnost od matičnih bank v tujini. Prisotnost tujih bank zmanjšuje verjetnost pojava bančnih kriz, vendar se moramo zavedati tudi možnosti negativnih posledic finančne integracije v obliki večje izpostavljenosti bančnega sektorja možnim vplivom regionalnih likvidnostnih šokov iz tujine (Buch, Kleinert, Zajc, 2003, str. 49-51).

Integracija trga finančnih storitev gospodarstvu EU prinaša mnogo koristi. Na makroekonomskem nivoju bodo te koristi vidne predvsem v obliki hitrejše rasti gospodarstva ter ustvarjanja novih delovnih mest in s tem nižje brezposelnosti, poleg tega pa bo tudi evro pridobil na svoji mednarodni vlogi. Integracija bo pozitivno vplivala tudi na ponudbo, likvidnost in donosnost, obenem pa zmanjšala tveganje evropskih vrednostnih papirjev in skladov, česar se bodo prav gotovo razveselili posamezni vlagatelji. Glavni prednosti, ki ju bodo deležni evropski potrošniki, pa sta skozi večjo konkurenco ponudnikov povečana izbira finančnih storitev, s tem pa tudi nižje cene le-teh. Poleg tega pa bodo skoraj v celoti odpadli transakcijski stroški, ki nastajajo pri trgovanju s finančnimi storitvami, podjetniki pa se bodo razveselili tudi znižanja obrestnih mer.

Na žalost se je pokazalo, da bi bila neaktivnost politike pri oblikovanju integracije nedopustna. Čeprav obstajajo naravni tržni trendi, ki delujejo v smeri integracije, ti niso dovolj močni, da bi sami nosili celotno breme integracije, vsaj na srednji rok ne. Poleg tega obstajata še dve veliki oviri pri integraciji finančnega trga, in sicer diskriminacija tujih ponudnikov finančnih storitev s strani domačih potrošnikov in razlike med nacionalnimi zakonodajami, ki urejajo zaščito potrošnikov.

Po drugi strani so procesi ekonomske globalizacije okrepili potrebo po uvedbi enotne valute držav članic EU. V začetni fazi skupni evropski trg podjetjem ni nudil dovolj možnosti za stalno rast. Uveljavljanje podjetja v globalni ekonomiji je lažje, če sta obseg in vrsta tveganja čim manjša. Med tveganji so plačilna in tečajna tveganja med najtežje obvladljivimi oziroma je njihovo obvladovanje povezano s precejšnjimi stroški. Nujna globalizacija evropskih podjetij, naj bi bila lažja, varnejša in cenejša, če podjetja pri poslovanju uporabljajo enotno evropsko valuto. Nobena posamična nacionalna valuta ne more zagotoviti enake kakovosti zmanjševanja tveganj pri poslovanju globalizaciji, kot je to zagotovljeno z uporabo evra.

Finančna stabilnost je stanje, ko finančni sistem učinkovito izvaja tako svoje ključne funkcije (alokacijo sredstev in razpršitev tveganj) kot poravnavanje plačil, ter je zmožen tega tudi v primeru šokov, stresnih situacij in temeljnih strukturnih sprememb (Padao-Schippa, 2002, str. 4).

Razloge za uvedbo enotne evropske valute tako opravičujejo gospodarski in politični razlogi.

Med gospodarske razloge za uvedbo evra sodijo (Ferlinc, Ješovnik 2002, str. 9):

- odprava nihanj deviznih tečajev in s tem stabilen notranji trg (z enotno valuto se nihanja nacionalnih valut odpravijo),
- evropska podjetja za svoje naložbe pričakujejo oziroma zahtevajo večjo finančno stabilnost in nižje stroške pri financiranju mednarodnih finančnih naložb (obe zahtevi sta z uvedbo evra doseženi),
- odpravljanje valutnih tveganj in transakcijskih stroškov pospešuje ponudbo cenejšega kapitala na skupnem evropskem trgu, hkrati pa zagotavlja uspešno povezovanje nacionalnih finančnih trgov,
- konvergenčni kriteriji, določeni kot osnova za uresničitev EMU, so temelj za zdravo ekonomsko rast držav in ekonomski pogoj za uspešno uvedbo skupnega denarja.

Politični razlogi za uvedbo evra pa so naslednji (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 9):

- oblikovanje EMU kaže integracijsko pripravljenost držav članic EU, zato njeno delovanje pozitivno vpliva na poglobljanje in širitev evropskega procesa združevanja,
- povečanje politične moči EU po uvedbi evra,
- uvedba evra daje možnost, da se premagajo nasprotovanja glede potrebnih strukturnih reform EU (tako v javnem sektorju kot tudi v zasebnem sektorju),
- interes držav članic EMU je tudi, da bi evro vplival na večji mednarodni ugled držav članic,
- interes EMU je, da bi bil evro denarna protiutež ameriškemu dolarju. Obstaja želja, da bi evro nadomestil ameriški dolar kot svetovno valuto, skupni izvoz držav EMU pa naj bi presegel delež ameriškega izvoza v svetovni trgovini.

2.4. TEHNIČNE PRIPRAVE NA PREVZEM EVRA

Vodenje in nadzor nad postopkom tehničnih priprav za uvedbo evra v Republiki Sloveniji se izvajata v Koordinacijskem odboru za tehnične priprave za uvedbo evra, ki mu sopredsedujeta Ministrstvo za gospodarstvo, Združenje bank Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Slovensko zavarovalno združenje, Ljubljanska borza, Klirinško-depotna družba, Slovenski inštitut za revizijo, Statistični urad RS in Zveza potrošnikov Slovenije. V okviru navedene strukture posamezne institucije imenujejo svojega predstavnika v Koordinacijski odbor.

Koordinacijski odbor je v začetku leta 2005 pripravil osnutek Načrta uvedbe evra v Republiki Sloveniji. Načrt uvedbe evra uvodoma ugotavlja, da je postopkovno upravičeno pričakovati, da se bo evro v Sloveniji uvajal po scenariju »velikega poka«, kar pomeni, da uvedba evra sovпада z uvedbo kovancev in bankovcev (za razliko od t.i. madridskega scenarija, ki je bil merodajen ob prvi uvedbi evra in po katerem posamezni koraki trajajo več let – od izpolnjevanja konvergenčnih

kriterijev, preko določitve nepreklicnih menjalnih razmerij, uvedbe knjižnega denarja in šele v zadnji fazi uvedbe bankovcev in kovancev). V skladu z navedenim scenarijem bi v Sloveniji evro uvedli s 1. januarjem 2007, približno tri mesece po odpravi derogacije in nepreklicnem fiksiranju menjalnega razmerja tolar/evro (predvidoma oktobra 2006), (Banka Slovenije, 2006, str. 6).

V okvir tehničnih priprav na uvedbo evra sodi tudi odločitev o nacionalni strani evro kovancev, čeprav pravo EU dopušča, da država uvede evro tudi brez (zadostne količine) evro kovancev z nacionalno stranjo. Ob tem je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da je potreben čas za izdelavo kovancev vsaj 3 mesece, kar je lahko več od razpoložljivega časa med odpravo derogacije in uvedbo kovancev. Če 1. januarja 2007 ne bo na voljo zadostna količina kovancev z nacionalno stranjo (kovanje kovancev pred odpravo derogacije namreč ni dovoljeno), si vlada lahko manjkajočo količino sposodi pri kateri izmed držav evro območja.

Načrt uvedbe evra nadalje opredeljuje več ravni organizacije dela. Vsaka institucija, zastopana v Koordinacijskem odboru, je odgovorna za priprave na področju njene pristojnosti, medtem ko se na Koordinacijskem odboru usklajujejo pogledi ter pristopi v zadevah, ki so skupne vsem institucijam. V tem okviru je posebna pozornost namenjena potrošnikom ter komuniciranju z zainteresiranimi javnostmi.

2.5. STROŠKI IN KORISTI VKLJUČEVANJA SLOVENIJE V EVROPSKO MONETARNO UNIJO

Na splošno rečeno so pričakovani stroški in koristi skupne valute za Slovenijo podobni kot za članice EU. Med glavnimi koristmi lahko omenimo odpravo nestabilnosti deviznih tečajev, nihanj deviznih tečajev in s tem povezanih tveganj in stroškov zavarovanja pred njimi, odpravo stroškov zamenjave valut, in večjo transparentnost cen. Slovenija lahko pričakuje tudi nižjo inflacijo in obrestne mere zaradi vključitve v Evropsko monetarno unijo. V celoti gledano je za Slovenijo glavna prednost vstopa v evro območje možnost lažjega vključevanja v evropski skupni trg, kar je za malo odprto slovensko gospodarstvo ključnega pomena.

Pričakovani stroški vključitve Slovenije v Evropsko monetarno unijo so povezani z izgubo nacionalne monetarne suverenosti – izgubo možnosti vedenja lastne monetarne politike in izgubo možnosti vodenja lastne deviznotečajne politike.

Izguba možnosti vodenja samostojne monetarne politike pomeni, da Slovenija ne bo več mogla izbirati usmeritve svoje monetarne politike oziroma določati višino obrestne mere glede na potrebe lastnega gospodarstva, temveč se bo morala podrežati skupni monetarni politiki.

Izguba deviznotečajne politike pomeni, da bo Slovenija zaradi prehoda na skupno valuto izgubila lastni devizni tečaj in s tem možnost uporabljati devizni tečaj kot inštrument za uravnavanje mednarodne konkurenčnosti svojega gospodarstva. Glede na to, da je Slovenija doslej uporabljala politiko deviznega tečaja kot mehanizem plačilnobilančnega prilagajanja (v režimu uravnavanega

drsenja deviznega tečaja je tolar skozi celotno obdobje nominalno depreciral in s tem pomagal vzdrževati mednarodno konkurenčnost slovenskega gospodarstva), je izguba deviznotečajne politike nedvomno glavni strošek slovenskega vključevanja v Evropsko monetarno unijo. V kolikšni meri je izguba deviznotečajne politike dejansko strošek, ki lahko v končni instanci privede do nižje ekonomske rasti in zaposlenosti, je odvisno od dveh momentov (Banka Slovenije in Vlada RS, 2003, str. 9-19):

- koliko bo Slovenija izpostavljena asimetričnim šokom in
- kako bodo lahko delovali drugi mehanizmi prilagajanja, ki lahko v monetarni uniji nadomestijo devizni tečaj.

Slovenija po teoriji optimalnega denarnega območja ⁴ (OCA – optimum currency area) ne bo posebej izpostavljena asimetričnim šokom po vstopu v EMU, ker ima podobno strukturo izvoza kot države EU in ker je njeno gospodarstvo precej ciklično usklajeno z gospodarstvi držav članic EU. V skladu z novjšimi pogledi znotraj teorije OCA je mogoče pričakovati endogenizacijo kriterijev OCA, kar pomeni, da bo po vstopu v EMU (in prav zaradi tega) slovensko gospodarstvo po strukturi in ciklični usklajenosti postalo še bolj podobno evropskemu. S tem pa naj bi bila tveganja asimetričnih šokov še manjša kot so zdaj (Lavrač, 2003, str. 6).

Uvedba evra v Sloveniji bo imela določene prednosti tudi za potrošnike, saj bo pripomogla k večji preglednosti cen in možnosti primerjave z državami, ki prav tako uporabljajo evro.

Seveda tudi v Sloveniji obstaja bojazen prikritega dvigovanja cen, ob uvedbi evra, zaradi preračunavanja iz nacionalne valute v evro in zaokroževanja navzgor. Z dvojnimi označevanjem cen naj bi preprečili takšne podražitve, ljudje pa naj bi se v času dvojnega označevanja cen privadili na novo merilo vrednosti. Nadzor nad pravilnim zaokroževanjem in preračunavanjem bo poleg inšpekcijskih služb opravljala tudi Zveza potrošnikov Slovenije.

Menjava tolarjev z evrom bo podjetjem sicer kratkoročno povzročila stroške, ki bodo povezani predvsem s prilagoditvijo informacijske tehnologije, preoblikovanjem računovodstva in izdelave finančnih izkazov ter dodatnim izobraževanjem zaposlenih, vendar mikroekonomski razlogi vključevanja v enotno valutno območje temeljijo na predpostavki, da bodo prihranki zaradi uporabe skupne valute večji od enkratnih stroškov prehoda na skupno valuto.

⁴ Teorija optimalnega denarnega območja govori o tem, kakšna je verjetnost, da glede na značilnosti gospodarske strukture nastopijo asimetrični šoki in se država s tem izpostavi makroekonomskim tveganjem, če vstopi v monetarno unijo. Prav tako na podlagi istih strukturnih značilnosti gospodarstva razpravlja o tem, ali se država lahko uspešno zoperstavi možnim asimetričnim šokom z ustreznimi mehanizmi prilagajanja, tako da z različnimi makroekonomskimi politikami nevtralizira negativne učinke asimetričnih šokov (Lavrač, 2003, str. 6).

3. PRIPRAVE NA PREVZEM EVRA V BANKAH

Priprave na prevzem evra so zahtevne, saj ne gre samo za organiziranje logističnih postopkov povezanih s samo gotovino ampak gre za zelo obsežne in zahtevne prilagoditve na različnih področjih: informacijske tehnologije, bančnih avtomatov, POS terminalov.

Banke se na prevzem evra pripravljajo na več ravneh:

- v okviru projektov Banke Slovenije,
- s koordinacijo in posvetovanji v Združenju bank Slovenije,
- v okviru svojih akcijskih načrtov.

a) Projekti Banke Slovenije in Združenja bank Slovenije

Nadzor, koordinacija in sodelovanje Banke Slovenije so usmerjeni v priprave na zamenjavo gotovine, na spremembe v plačilnih sistemih in plačilnem prometu ter na elemente notranjega poslovnega okolja v bankah (IT prilagoditve, pravne prilagoditve in prilagoditve poslovnih procesov, komuniciranje s strankami in javnostjo). Banka Slovenije ima v ta namen odprtih več projektov. Nadzor bančnega poslovanja neposredno skrbi za preverjanje uresničevanja planiranih aktivnosti v bankah. Banka Slovenije je postavila tudi posebno spletno stran »EVRO« za banke in hranilnice kot pomoč in dodatni način komuniciranja pri uresničevanju planiranih aktivnosti za uvedbo evra.

V okviru posameznih odborov Združenja bank Slovenije poteka usklajevanje pogledov in stališč, ki so bankam skupni.

b) Akcijski načrti za uvedbo evra v bankah in hranilnicah

Programi aktivnosti bank in hranilnic za prevzem evra obsegajo naslednje sklope in aktivnosti:

- vzpostavitev projekta (izdelava akcijskega načrta, študija izvedljivosti, vzpostavitev, spremljanje in nadzor izvajanja projekta, vzpostavitev koordinacije z drugimi institucijami, izdelava projektne dokumentacije),
- analiza tveganj (tveganje IT, kreditno tveganje, likvidnostno tveganje, tržno tveganje, pravno tveganje, operativno tveganje, tveganje strategije),
- prilagoditev IT podpore (popis procesov in sistemov za prilagoditev, priprava uporabniških zahtev, prilagoditev sistemov in testi, priprava zaključenih obdelav, poročanje BS, DURS ipd.),
- pravne prilagoditve (prilagoditve internih aktov in obrazcev bank, proučitev pogodbenih klavzul),

- odnos s komitenti (sklenitev aneksov k pogodbam s komitenti, pregled in korekcije pogodb z zunanjimi izvajalci),
- poslovne prilagoditve (pregled obstoječih produktov, prilagoditve produktov na evro, prilagoditev poslovne politike in cenik storitev, prilagoditev internih navodil za delo in poslovanje s strankami),
- zamenjava gotovine, logistika in organizacija dela (vključno s poslovnimi enotami, oceno potrebnih virov, opredelitev delovnega časa med 1.1.2007 in 7.1.2007, usposabljanje delavcev),
- obveščanje komitentov (segmentacija komitentov in načini obveščanja, interne predstavitve, spletne strani).

V prvi polovici leta 2005 so banke in hranilnice popisale produkte, poslovne procese, pravne podlage, interne akte, analize nekaterih tveganj, tehnološke podporne informacijske postopke. Za vse banke in hranilnice je določen enak časovni zaključek pripravljalnih aktivnosti (junij 2006), poteka pa tudi proces notranjega homogeniziranja akcijskih načrtov.

V drugi polovici leta 2005 so banke in hranilnice izvedle vrsto aktivnosti v zvezi z zamenjavo gotovine:

- javna naročila (izdelava kovancev, prevozi gotovine v evrih in tolarjih, priprave na uničevanje tolarških bankovcev in kovancev, varnostno zavarovanje, zavarovanje premoženja, najem dodatnih skladiščnih zmogljivosti, dodatno naročanje opreme ipd.),
- izdelava podrobnih načrtov posameznih delov scenarija zamenjave (analiza skladiščnih in prevoznih zmogljivosti, kadrovskih potreb in usposabljanja izvajalcev),
- priprava pravnih podlag za kovanje nacionalnih kovancev ter njegovo tehnično izvedbo,
- organizacija »preddobav« evro gotovine

3.1. PRAVNE PRILAGODITVE ZA UVEDBO EVRA

3.1.1. Pravne prilagoditve na ravni EU

Ob pogodbi o ustanovitvi ES pravni okvir za uvedbo evra zlasti predstavljajo tri uredbe EU:

- Uredba Sveta (ES) št. 1103/97 o nekaterih določbah v zvezi z uvajanjem evra,
- Uredba Sveta (ES) št. 974/98 o uvedbi evra,
- Uredba Sveta (ES) št. 2866/98 o menjalnih razmerjih med evrom in valutami držav članic, ki sprejmejo evro.

Navedene uredbe določajo:

- a) Uredba Sveta (EC) št. 1103/97 z dne 17. junija 1997, ki je bila spremenjena in dopolnjena z Uredbo Sveta (ES) št. 2595/2000 z dne 27. novembra 2000, o nekaterih določbah v zvezi z uvajanjem evra

Uredba določa:

- zamenjavo med ECU in evrom v razmerju 1:1,
- kontinuiteto pogodb – uvedba evra ne povzroči, da pogodbene stranke prekinejo pogodbo oziroma ne postavlja pod vprašaj nadaljevanje veljavnosti pogodb in drugih pravnih aktov. Vsi zneski, ki so izraženi v enotah nacionalnih valut držav članic EU, ki so uvedle evro, se avtomatično spremenijo v znesek v evrih po fiksnem menjalnem razmerju,
- pravila zaokroževanja – denarni zneski v evrih se zaokrožijo navzgor ali navzdol na najbližji cent. Če je rezultat preračunavanja znesek, ki je točno na sredini, se ta zaokroži navzgor.

- b) Uredba Sveta (ES) št. 974/98 z dne 3. maja 1998 o uvedbi evra, ki je bila spremenjena in dopolnjena z Uredbo Sveta (ES) št. 2596/2000 z dne 27. novembra 2000

Uredba določa:

- pravni status evra kot skupne valute in pravni status nacionalnih valut v prehodnem obdobju,
- uporabo evra v pogodbenih razmerjih,
- uvedbo evro bankovcev in kovancev ter umik bankovcev in kovancev nacionalnih valut iz obtoka.

- c) Uredba Sveta (ES) št. 2866/98 o menjalnih razmerjih med evrom in valutami držav članic ureja menjalna razmerja med evrom in valuto države članice, ki evro uvaja. Ta uredba bo dopolnjena z nepreklicnim menjalnim razmerjem SIT/EUR potem, ko bo Svet EU odpravil odstopanje za Slovenijo.

3.1.2. Pravne prilagoditve na nacionalni ravni

Uvedba evra zahteva spremembe in prilagoditev določenih predpisov na nacionalni ravni. Ministrstvo za finance je izdelalo seznam predpisov, ki zajema spremembe in dopolnitve veljavnih predpisov ter nove predpise.

Seznam sprememb in dopolnitev obstoječih predpisov zajema:

1. Zakon o Banki Slovenije (spremembe sledijo zahtevam pravne konvergence iz Konvergenčnega poročila 2004),
2. Zakon o plačilnem prometu (spremembe zadevajo evro kot valuto domačega plačilnega prometa),
3. Zakon o davku na izplačane plače (spremembe zadevajo zveznost razredov, podvrženih obdavčitvi ob preračunu v evre),
4. Zakon o prekrških (spremembe zadevajo podlage za določanje prekrškov v evrih),
5. Zakon o finančnih zavarovanjih (spremembe zadevajo določitev finančnega premoženja, ki ga ESCB zahteva za zavarovanje kreditov, ki jih daje bankam),
6. Zakon o gospodarskih družbah (spremembe zadevajo možnost uporabe kosovnih delnic v postopku prilagoditve delnic na poslovanje v evrih).

Seznam novih predpisov zajema:

7. Zakon o uvedbi evra⁵ (določa vsebino postopkov uvajanja evra, ki so v nacionalni pristojnosti),
8. Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih⁶ (zagotavlja za občana transparentno preračunavanje tolarskih cen v evrske cene).

3.1.2.1. Zakon o uvedbi evra (nov zakon)

Prehod na evro in jemanje tolarja iz obtoka bo urejal Zakon o uvedbi evra. Ta zakon bo tudi določil obdobje dvojnega obtoka in čas zamenjave tolarskih bankovcev in tolarskih kovancev v evre. Prav tako bo vseboval določila, ki se nanašajo na zamenjavo referenčne obrestne mere, na določanje srednjega tečaja Banke Slovenije, na konverzijo javnega dolga in opredelil pooblastila za bolj podrobna pravila za zaokroževanje preračunanih zneskov. Ta zakon bo tudi razveljavil Zakon o denarni enoti Republike Slovenije in Zakon o uporabi denarne enote Republike Slovenije (Banka Slovenije, 2006, str. 8).

3.1.2.2. Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih (nov zakon)

Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih ureja obveznost informativnega dvojnega označevanja cen blaga in storitev, ki jih podjetja ponujajo potrošnikom v času uvajanja evra kot zakonitega plačilnega sredstva v Republiki Sloveniji. Namen informativnega dvojnega označevanja cen je omogočiti urejen prehod zamenjave denarne valute, postopno prilagajanje in pripravo potrošnikov na vrednotenje cen blaga in storitev v evrih ter s primerljivostjo cen

⁵ Predpis, ki je še v pripravi.

⁶ Uradni list Republike Slovenije, št. 101/2005.

preprečiti zvišanje inflacije zaradi uvedbe evra. Zakon je pričel veljati 26. novembra 2005, obvezno informativno dvojno označevanje cen pa se je pričelo 1. marca 2006.

V primeru ponudbe bančnih storitev je zakonska obveznost dvojnega označevanja vezana na dva pogoja:

- da gre za prodajo bančne storitve potrošniku;
- da je potrošniku za prodano bančno storitev izdan račun.

Banke morajo zato dvojno označiti bančno tarifo ter tiste račune, ki jih potrošnikom izdajo posebej ob prodaji storitve. Dokumenti plačilnega prometa, izpiski o prometu in stanjih na osebnih računih in drugi dokumenti, na katerih se pojavljajo samo informacije o bančnih stroških, ne spadajo v kategorijo posebej izdanega računa potrošniku.

Banke se o tem, ali bodo poleg bančne tarife in izdanih računov, na kar jih zavezuje Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, dvojno označevanje uvedle tudi v druge dokumente, odločajo same, v skladu s svojo poslovno politiko.

3.1.3. Prilagoditev bančnega sistema evropski zakonodaji

V primerjavi z ostalimi segmenti finančnega trga bančna zakonodaja najhitreje sledi evropskemu pravnemu redu in je v praksi tudi že uveljavljena.

Zakon o bančništvu, ki je bil sprejet leta 1999 (Uradni list RS, št. 7/99), ureja pogoje za ustanovitev, poslovanje, nadzor in prenehanje bank, hranilnic in hranilno kreditnih služb. Zakon o bančništvu (v nadaljevanju ZBan), ki skupaj s podzakonskimi predpisi, ki jih je na njegovi podlagi izdala Banka Slovenije, predstavlja temeljno zakonodajo za področje bančništva v Sloveniji, je bil do sedaj spremenjen in dopolnjen trikrat, in sicer v letu 2001 (Uradni list RS, št. 59/2001), v letu 2003 (Uradni list RS, št. 55/2003) in v letu 2004 (Uradni list RS, št. 42/2004).

Z Bančno direktivo 2000/12/ES in drugimi direktivami na področju bančništva so celovito urejena skoraj vsa vprašanja v zvezi s poslovanjem bank in nadzorom nad njihovim poslovanjem, z zajamčenimi vlogami in s prostim pretokom pri opravljanju bančnih storitev. Zato istovrstne pravne rešitve na področju bančništva, kot jih vsebuje ZBan, vsebujejo tudi ureditve v vseh državah članicah EU, pri čemer je seveda vsaka od njih posamezne pravne institute prilagodila svojim siceršnjim sistemsko-pravnim okvirom.

3.2. UVAJANJE MEDNARODNIH STANDARDOV RAČUNOVODSKEGA POROČANJA ZA BANKE IN HRANILNICE

Evropska unija je z Uredbo (ES) št. 1606/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. junija 2002 o uporabi mednarodnih računovodskih standardov predpisala obvezno uporabo Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (v nadaljevanju: MSRP).

V skladu z določilom sprejetega Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah z dne 28. decembra 2004 je Banka Slovenije dne 11. februarja 2005 sprejela Sklep o določitvi začetka uporabe MSRP za banke in hranilnice, in sicer bodo le-te prvič sestavile računovodska poročila v skladu z MSRP za poslovno leto, ki se začne 1. januarja 2006. S tem bo avtomatično izpolnjena obveza iz uredbe tudi za tiste banke v slovenskem bančnem prostoru, ki kotirajo na borzi z obveznicami. Po omenjenem sklepu bodo banke in hranilnice morale sestaviti tako konsolidirane računovodske izkaze kot tudi posamične računovodske izkaze v skladu z MRSP.

Pri prehodu na MSRP gre za projektno delo velike razsežnosti, ki bo v bankah rezultiralo ne samo v spremembah na področju računovodskega izkazovanja, ampak predvsem na področju vrednotenja finančnih sredstev in obveznosti v skladu z MRS 39. Temu ustrezno bodo banke morale prilagoditi tudi računovodski informacijski sistem.

3.3. PRILAGODITEV INFORMACIJSKE TEHNOLOGIJE

V bankah veliko pozornost namenjajo prilagoditvi informacijske tehnologije, saj prevzem evra seže v skorajda vsako poslovno funkcijo banke, ki je računalniško podprta. Gre za nekaj sto računalniških aplikacij, zato tovrstno prilagajanje predstavlja večji del stroškov tega projekta. Marsikdo zmotno misli, da je enostavno zamenjati oznako ene valute z drugo, a v bančnem poslovanju ni tako. V zadnjem desetletju je bil razvoj informacijske tehnologije v bankah zelo hiter. Posamezni sistemi so tesno povezani, informacije se prenašajo znotraj banke in med institucijami. Prav zaradi tega in zaradi minimiziranja možnosti, da bi se ob prehodu in tudi pozneje v rednem poslovanju bank pojavile težave, je v usmeritvah Banke Slovenije izdano priporočilo, da naj bi bila vsa programska in strojna oprema bank do konca junija 2006 prilagojena in preizkušena.

Pri procesu prilagoditve informacijske tehnologije ne gre toliko za velike vsebinske in strukturne posega, pač pa bolj za operativne programske prilagoditve, ki bodo omogočile proces zamenjave in nato spremljanje bančnega poslovanja v novi valuti.

3.4. PRILAGODITEV STROJNE OPREME (BANČNIH AVTOMATOV)

Posebno pozornost in skrbnost bodo banke morale nameniti tudi prilagoditvi bančnih avtomatov. Bančni avtomati bodo ena od pomembnih poti za distribucijo evro bankovcev. Banke se že

intenzivno pripravljajo na tehnične prilagoditve bančnih avtomatov in sicer vse z namenom, da bi bili bančni avtomati za izplačevanje evrov na razpolago v največjem obsegu in najkrajšem času.

3.5. UPRAVLJANJE Z RIZIKI

Z uvedbo enotne valute evro, se bo tudi za slovenske banke zmanjšalo valutno tveganje in tveganje obrestnih mer držav članic EMU. Posledica tega je, da bodo banke lahko znižale rezervacije, ki so jih določile za to vrsto tveganj. Povečalo pa se bo valutno in obrestno tveganje in s tem višina rezervacij v primerjavi evro-ameriški dolar, evro-angleški funt, evro-japonski jen. Zaradi tega ni mogoče predvideti prihodkov in dobička bank na tem področju (Štiblar, 1998, str. 6). Istočasno se bo spremenilo kreditno tveganje podjetij iz držav članic EMU, ki bo postalo najpomembnejša komponenta za določanje cen finančnih storitev v okviru EMU.

3.6. LOGISTIKA

V okviru načrta logistike so v Banki Slovenije ocenili predvidene količine evrogotovine, ki jo bo treba distribuirati slovenskemu trgu in količino tolarске gotovine, ki jo bo potrebno umakniti iz gotovinskega obtoka.

Zamenjava tolarске gotovine za evrogotovino z logističnega stališča pomeni dva različna postopka:

- oskrbo z evrobankovci in evrokovanci ter
- umik tolarских bankovcev in kovancev.

Podatki o količini evrogotovine, ki jo bo potrebno distribuirati slovenskemu trgu so razvidni iz spodnje tabele.

Tabela 3: Oskrba slovenskega trga z evrobankovanci in evrokovanci

	Oskrba z evrokovanci	Oskrba z evrokovanci
Količina	43,8 mio kosov	155 mio kosov
Teža	34,6 ton	780 ton
Vrednost	851,4 mio evrov	57 mio evrov

Vir: Interni viri Banke Slovenije, 2006.

Čeprav je končni cilj projekta prevzem evra, je dobro organiziran umik tolarских bankovcev in kovancev neizogiben in prav tako pomemben del aktivnosti. Ta pa obsega:

- umik tolarских bankovcev in kovancev,

- varno in učinkovito uničenje umaknjenih tolarskih bankovcev in kovancev.

Tabela 4: Umik tolarja

	Vračilo tolarskih bankovcev	Vračilo tolarskih kovancev
Količina	70 mio kosov	129 mio kosov
Teža	96 ton	800 ton
Vrednost	150 mrd SIT	1,5 mrd SIT

Vir: Interni viri Banke Slovenije, 2006.

Tolarski bankovci in kovanci se bodo po umiku iz obtoka uničili, kovanci pa tudi reciklirali. Večji del tolarskih bankovcev bo uničen na sortirnih sistemih v prostorih Banke Slovenije. Tolarski kovanci bodo po predhodni demonetizaciji (deformaciji) poslani v pretopitev najugodnejšemu ponudniku za odkup kovine.

V času umika slovenskega tolarja iz obtoka je pričakovati povečanje tveganja kaznivih dejanj (ropi med prevzemom, večja kakovost in število ponaredkov, velika verjetnost poskusov pranja denarja) kakor v preteklosti.

3.6.1. Predobave evrokovancev in evrobankovcev

Ko bodo evrobankovci in evrokovanci dani v obtok oziroma bodo postali zakonito plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji, bodo morali biti na dan uvedbe na voljo javnosti na vseh lokacijah v državi. To pomeni, da je treba najpomembnejše poti za distribucijo evrogotovine (predvsem banke, pošte, trgovce na drobno, podjetja, katerih poslovanje temelji predvsem na uporabi gotovine, družbe za prevoz gotovine) vnaprej pravočasno oskrbeti z zadostnimi količinami.

Predobava evrokovancev bankam se bo začela 1.9.2006, evrobankovcev pa predvidoma 11.12.2006. Banke bodo začele evrokovance dobavljati trgovcem s 1.12.2006, evrobankovce pa z 11.12.2006. Trgovci in prodajalci bodo v okviru predobave dobili tudi vnaprej pripravljene pakete kovancev z ustrezno strukturo apoenov za začetno blagajniško poslovanje.

Banka Slovenije bo v okviru preddobave oskrbela poslovne banke, večje poslovalnice poslovnih bank in večje uporabnike gotovine.

V okviru preddobave bodo banke dobile tudi začetne pakete za fizične osebe (predvideno je 150.000 začetnih paketov; po 44 kosov kovancev, v vrednosti 12,52 EUR), ki jih bodo občani lahko kupili že pred prevzemom evra. Prodaja začetnih paketov se bo pričela 15.12.2006. Poleg

začetnih paketov evrogotovine BS načrtuje tudi dobavo setov evrokovancev z nacionalno stranjo. Predvidenih je 30.000 setov evrokovancev – predvsem za numizmatike.

Od 1.1.2007 dalje se bo prebivalstvo lahko oskrbelo z evrogotovino na naslednje načine:

- v poslovnih bankah, kjer bo potekala brezplačna menjava toolarske gotovine za evrogotovino vse do 1.3.2007,
- preko bankomatov, ki bodo od 1.1.2007 izplačevali le evrobankovce, apoena za 10 in 20 evrov,
- v Banki Slovenije, ki bo brezplačno menjala toolarske bankovce po 1.3.2007 brez časovne omejitve, toolarske kovance pa do 31.12.2016.

4. VPLIV UVEDBE EVRA NA POSLOVANJE BANK

4.1. VLOGA BANKE SLOVENIJE PO VSTOPU SLOVENIJE V EU IN UVEDBI EVRA

Z vstopom Slovenije v EU je Banka Slovenije postala del Evropskega sistema centralnih bank, ki ga sestavljajo vse nacionalne centralne banke držav članic EU in Evropska centralna banka.

Banka Slovenije že sedaj sodeluje v organih odločanja ECB. Takoj po vstopu v EU je guverner Banke Slovenije postal član Razširjenega sveta ECB, član Sveta ECB pa bo postal šele potem, ko bo Slovenija uvedla evro.

Nacionalne centralne banke so sestavni del ESCB in delujejo v skladu s smernicami in navodili ECB. Kolikor je možno in ustrezno, ECB naloži nacionalnim centralnim bankam opravljanje poslov, ki so sestavni del nalog ESCB. Kot integralni del Evrosistema nacionalne centralne banke delujejo kot nekakšno »operativno telo« ESCB in izvajajo naloge Evrosistema v skladu z navodili ECB. Tako imajo poslovne banke račune pri svojih nacionalnih centralnih bankah in operacije na trgu se izvajajo preko nacionalnih centralnih bank v skladu s smernicami in navodili ECB.

V skladu s Statutom ESCB in ECB nacionalne centralne banke lahko opravljajo tudi funkcije, ki niso del nalog ESCB, razen če Svet ECB z dvotretjinsko večino oddanih glasov ugotovi, da so te funkcije v nasprotju s cilji in nalogami ESCB. Te funkcije, ki jih nacionalne centralne banke izvajajo na lastno odgovornost in za svoj račun, ne veljajo za sestavni del funkcij ESCB.

Vloga nacionalnih centralnih bank v Evrosistemu se lahko razdeli v naslednje sklope:

- nacionalne centralne banke sodelujejo v procesu odločanja znotraj ESCB oziroma Evrosistema;

- nacionalne centralne banke so posredniki med skupno monetarno politiko in nacionalnimi ekonomskimi politikami;
- nacionalne centralne banke izvajajo operativne naloge Evrosistema, potrebne za izvajanje monetarne politike in politike deviznega tečaja;
- nacionalne centralne banke so edini vpisniki in lastniki kapitala ECB ter prejemajo svoj delež denarnega prihodka Evrosistema in so udeležene pri razdelitvi čistega dobička in izgube ECB;
- nacionalne centralne banke še naprej delujejo kot neodvisne institucije izven področja pristojnosti ESCB in opravljajo tudi druge naloge na lastno odgovornost.

V skladu z obstoječimi predpisi mora centralna banka ob uvedbi evra vplačati svoj delež vpisanega kapitala ECB, dodeljen po ključu za vpis kapitala⁷. Kapital ECB v skupnem znesku znaša 5 milijard EUR in se lahko poveča za 5 milijard EUR. Tudi centralne banke držav članic EU, ki niso uvedle evra, so morale vplačati 5 % svojega deleža v kapitalu ECB kot minimalni prispevek za stroške poslovanja ECB. Prav tako mora centralna banka ob uvedbi evra prenesti del svojih deviznih rezerv na ECB sorazmerno z njenim deležem v vpisanem kapitalu ECB. Skupno centralne banke evro območja prenesejo devizne rezerve do zneska v protivrednosti 50 milijard EUR. Ta znesek se lahko poveča še za 50 milijard EUR. Poleg vplačila vpisanega kapitala ECB in prenosa deviznih rezerv ECB, centralna banka države članice EU, ki je uvedla evro, prispeva tudi k rezervam oziroma rezervacijam ECB. Denarni prihodki (seigniorage) nacionalnih centralnih bank držav evro območja se združijo in potem porazdelijo tem nacionalnim centralnim bankam sorazmerno z njihovimi vplačanimi deleži v kapitalu ECB. Glede razdelitve čistega dobička velja, da se preostali čisti dobiček (po prenosu v splošni rezervni sklad) razdeli med delničarje ECB (nacionalne centralne banke evro območja) sorazmerno z njihovimi vplačanimi deleži v kapitalu ECB. Če ima ECB izgubo, se primanjkljaj pokrije iz splošnega rezervnega sklada ECB in po potrebi na podlagi odločitve Sveta ECB, iz denarnih prihodkov v določenem poslovnem letu. Bankovce izdajajo vse nacionalne centralne banke držav evro območja ter tudi ECB, kriterij za razdelitev celotne izdaje bankovcev med nacionalne centralne banke je nekoliko korigiran delež banke v kapitalu ECB. Kovance izdajajo države evro območja, ECB pa ne. Vendar ECB vsako leto odobri količino izdanih kovancev v skladu s predlogi držav (Majcen, Žemva, 2002, str. 15).

Vključitev v EMU bo Sloveniji prinesla izgubo dohodka, ki izvira iz monopola nad tiskanjem denarja. Država s samostojno valuto lahko ustvarja tako imenovani monopolni dobiček. Denarne rezerve (bankovci, kovanci in obvezne rezerve) imetnikom ne prinašajo obresti. Na drugi strani pa centralna banka za vrednostne papirje, ki jih s tem denarjem kupi, dobiva obresti. S tem se ustvarja dobiček, ki se običajno prenaša v proračun. V Sloveniji monopolni dobiček nikoli ni bil proračunski vir, ampak ga Banka Slovenije zadržuje v obliki kapitalskih rezerv, ki so namenjene za kritje stroškov intervencij na deviznem trgu.

⁷ Kapitalski ključ temelji na deležu bruto domačega proizvoda države članice EU in deležu prebivalstva države članice v prebivalstvu EU. Za Slovenijo bi, po trenutno znanih podatkih in nekaterih predpostavkah, znašal okoli 0,3 %.

Za Slovenijo je strošek izgube monopolnega dobička kljub vsemu zelo majhen in ni primerljiv z dolgoročnimi koristmi vstopa v EMU. Prav tako bo Sloveniji pripadal delež monopolnega dobička ECB, ki bo sorazmeren slovenskemu deležu v kapitalu ECB.

4.2. SPREMEMBE NA PODROČJU PLAČILNEGA PROMETA PO UVEDBI EVRA V SLOVENIJI

Prehod na plačevanje z evri v državi bo posegel na področje gotovinskega kot tudi negotovinskega načina izvajanja plačil.

4.2.1. Dvigovanje evro gotovine in plačevanje z njo

Ko bodo 3.1.2007 banke odprle poslovne enote za svoje stranke, bodo izplačevale gotovino in prejemale vplačila na račun strank v evrih (pologe na račune bodo prejemale tudi še v tolarjih do 14.1.2007) ter zamenjavale tolarško gotovino za evre. Že pred tem pa bodo ljudje lahko v času novoletnih praznikov 1.1.2007 in 2.1.2007 dvigovali evro gotovino s svojih računov na bankomatih. Zato bodo banke skupaj z Bankartom (podjetjem, ki nudi podporo za delovanje mreže približno 1450 bankomatov v Sloveniji) v drugi polovici leta 2006 izvajale prilagoditve programske opreme in kaset za bankovce, da bo možno dvigovanje tolarških bankovcev do vključno 31.12.2006, od 1.1.2007 dalje pa evro bankovce po 10 EUR oz. 20 EUR. V trenutnem okvirnem planu prehoda na evro gotovino na področju bankomatov je predvideno, da bo delovanje bankomatov prekinjeno v času od 21. ure 31.12.2006 do nekaj minut čez polnoč 1.1.2007 in da bo kmalu po polnoči 1.1.2007 delovalo od 60 % do 70 % vseh bankomatov.

Od 1.1.2007 do 14.1.2007 bo še mogoče plačevati z gotovino v SIT, ne bo pa dovoljeno izplačevanje tolarške gotovine. Tolarško gotovino bo banka sprejela, plačilo oz. nakazilo pa izvedla v evrih, saj bo negotovinski promet po 1.1.2007 potekal izključno v evrih. Prav tako bo banka na željo stranke zamenjala tolarško gotovino v evre, vendar le do 1.3.2007, po tem datumu pa bo mogoče brezplačno zamenjati tolarje v evre le v Banki Slovenije.

4.2.2. Sprememba v plačilnih instrumentih

V zvezi z negotovinskim plačevanjem v evrih potekajo priprave predvsem na prilagoditvi nekaterih plačilnih instrumentov, na preračunu stanj na računih komitentov in prilagoditvi tehnološke podpore za obdelavo negotovinskih transakcij v evro valuto.

Od 1.1.2007 dalje bodo v veljavi novi plačilni instrumenti za plačevanje, in sicer plačilni nalog (BN02), posebna položnica in posebna nakaznica. Obrazci se bodo ločili od sedanjih v barvi (vizualno razlikovanje) in bodo prilagojeni mednarodnim standardom, ki veljajo za plačilne instrumente.

Banke bodo poskrbele, da bodo novi obrazci za plačilni nalog pravočasno na razpolago za plačevanje v evrih. Za izdajo posebnih položnic za plačevanje storitev v evrih pa bodo poskrbeli izdajatelji posebnih položnic (npr. podjetja, ki izstavljajo račune in posebne položnice za storitve), da bodo lahko plačniki poravnali obveznosti od 1.1.2007 dalje z novimi posebnimi položnicami.

4.2.3. Poslovanje v bankah v dneh prehoda na evro

Zadnji delovni dan poslovanja v bankah (bančno okence, elektronska banka, telefonska banka) v tolarjih bo v petek 29.12.2006 (uro zapiranja bodo objavile banke). Banke bodo vsa prejeta plačila v SIT obdelala na ta dan. V dneh od 30.12.2006 do 2.1.2007 banke ne bodo poslovale za stranke, bodo pa pripravile celotno okolje tako, da bodo na prvi delovni dan 3.1.2007 prejemale in obdelale gotovinska in negotovinska plačila v evrih, gotovinska vplačila oz. nakazila pa sprejemale tudi v SIT do vključno 14.1.2007.

4.2.4. Spremembe na področju nudenja storitev plačilnega prometa

Spremembe v izvajanju plačilnega prometa v Sloveniji po prevzemu evra bodo nastale na več področjih izvajanja plačil. S prevzemom evra kot domače valute se na področju nudenja storitev plačilnega prometa pričakuje sledeče večje spremembe (Banka Slovenije, 2006, str. 19-20):

- večja konkurenca med ponudniki storitev plačilnega prometa,
- večja kvaliteta izvajanja plačilnih storitev (plačila se bodo skladno z evropskimi standardi izvajala hitreje, varneje, učinkoviteje) in
- znižanje stroškov plačilnega prometa za izvajalce plačilnega prometa, kar naj bi posledično vplivalo tudi na oblikovanje cen za uporabnike storitev plačevanja.

Pričakovano zvišanje kvalitete plačilnih storitev je posledica udeležbe slovenskih izvajalcev plačilnega prometa v razviti evropski plačilni infrastrukturi (plačilni sistemi), znižanje stroškov storitev pa izhaja iz evropske zahteve po stroškovno učinkovitem izvajanju plačil, kar posledično vodi v oblikovanje enake tarife za domača in čezmejna plačila v evrih. Oblikovanje tarif med izvajalci plačilnega prometa pa je predmet konkurence. Osnovo harmonizaciji vseh nivojev storitev plačilnega prometa, ki med drugim vključuje tudi oblikovanje skupnih standardov plačevanja, enotnih v celotni EU, pa predstavlja uveljavitev usklajene pravne ureditve področja plačilnih storitev.

V nadaljevanju so podrobneje predstavljene določene spremembe.

4.2.4.1. Udeležba v evropski plačilni infrastrukturi

Z vstopom v EU je za slovenske banke postala aktualna vključitev v vseevropske plačilne sisteme, ki omogočajo stroškovno učinkovito poravnavo plačil v evrih znotraj EU in dosegajo

visoko stopnjo učinkovitosti in hitrosti plačevanja. Tako so banke od konca leta 2004 vključene v sistem za poravnavo čezmejnih plačil malih vrednosti v evrih (STEP2⁸) in sicer do vrednosti 50.000 evrov. Banke so vključene od sredi leta 2005 v sistem za poravnavo plačil velikih vrednosti (TARGET⁹). S prevzemom evra kot domače valute se bo integracija v evropske plačilne sisteme še povečala, saj se bodo tudi domača plačila (med slovenskimi bankami) izvajala v sistemu TARGET, kjer imajo banke odprte račune. Poleg tega pa ostaja možnost, da se banka ne vključi direktno v evropske sisteme, temveč posluje preko druge banke, vendar naj ta oblika na osnovi ustreznega poslovnega odnosa oz. pogodbe ne bi vplivala na učinkovitost in hitrost izvajanja njenih plačil.

4.2.4.2. Enotna tarifa za domača in čezmejna plačila v evrih

S prevzemom evra se bo v celoti uveljavila uredba Evropske komisije in Evropskega parlamenta o čezmejnih plačilih v evrih (št. 2560/2001). Ta določa obveznost izenačitve tarife banke za zaračunavanje izvajanja plačil v evrih preko meje v druge države članice EU (čezmejni plačilni promet) s tarifo, po kateri se zaračunava izvajanje plačil v evrih v plačilnem prometu v državi (domači plačilni promet). V zvezi z obveznostjo izenačitve tarife za vsa plačila v evrih do višine 50.000 EUR (domača in čezmejna) je pomembno, da takšna obveznost velja le v tistih primerih, ko so na plačilnem nalogu vsi podatki, ki omogočajo avtomatsko obdelavo in izvršitev plačila od plačnika do prejemnika sredstev. K spoštovanju osnovnih načel (načelo enotne tarife za plačila v evrih, načelo standardizacije in načelo transparentnosti), ki bodo predstavljala osnovo za oblikovanje cene za storitve v bankah, bodo po prevzemu evra zavezani tudi slovenski izvajalci plačilnih storitev.

4.2.4.3. Skupni pravni okvir za vzpostavitev enotne plačilne infrastrukture

Podlago za uveljavitev cenejšega in hitrejšega izvajanja plačilnega prometa plačil bo predstavljala skupni pravni okvir za področje plačilnih storitev, ki bo ustvaril pogoje za čezmejno povezovanje nacionalnih sistemov in infrastrukture za izvajanje plačil. Evropska komisija je v okviru aktivnosti vzpostavitve enotnega območja plačil v evrih (SEPA) pripravila predlog direktive o plačilnih storitvah na notranjem trgu. Ta bo zagotovila celovito pravno podlago za urejanje razmerij med ponudniki in uporabniki plačilnih storitev, uskladitev nacionalnih ureditev glede pogojev za opravljanje plačilnih storitev ter hkrati zagotovila enake pogoje za izvajanje plačilnih storitev na celotnem območju EU. Vzpostavitev enotnega območja za vsa področja plačevanja (v smislu integracije plačilnih sistemov in razvoja nove vseevropske podpore elektronskemu plačevanju s posameznimi plačilnimi instrumenti) bo prinesla prihranke predvsem končnim uporabnikom plačilnih storitev (prebivalstvu, podjetjem). Pri tem je trdna pravna podlaga in

⁸ Gre za pan-evropski plačilni sistem, ki temelji na avtomatski obdelavi datotek s standardiziranimi plačilnimi sporočili, kar omogoča stroškovno učinkovito procesiranje in poravnavo čezmejnih plačil malih vrednosti v evrih.

⁹ TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) je sistem za medbančni prenos sredstev v evrih v EU. Bančno okolje ga uporablja za poravnavo medbančnih in komercialnih plačil velikih vrednosti.

varno izvajanje plačil s strani ponudnikov osnova za zaupanje uporabnikov v plačilne instrumente in posledično porast uporabe novih elektronskih bančnih storitev.

4.3. EMU IN POSLEDICE ZA SLOVENSKI BANČNI SEKTOR

Vstop Slovenije v Evropsko unijo in zlasti še v Evropsko monetarno unijo bo slovenskim bankam omogočil hitrejšo avtonomno rast. Pričakovana hitrejša rast bruto domačega proizvoda naj bi pomembno povečala priložnosti financiranja in nasploh finančnega posredništva. Tudi možnost kreditne ekspanzije se bo povečala na račun sprostitev naložb, ki jih sedaj banke v bolj ali manj likvidni obliki držijo zaradi ohranjanja deviznega minimuma. Delovanje v okolju Evropske monetarne unije bo ugodno vplivalo na oceno tveganosti slovenskih bank in na bančna tveganja, saj bo slovenski bančni sektor deloval v bolj stabilnem okolju. Banke bodo delovale na bolj likvidnem mednarodnem trgu z večjo valutno stabilnostjo.

Vsi ti elementi bodo ugodno vplivali na konkurenčnost slovenskih bank v evropskem in domačem okolju, kjer pa se bo pomembno zaostрила konkurenca. Višja stopnja konkurence bo posledica povečane prisotnosti bank iz tujine zaradi pospešene notranje internacionalizacije evropskega bančnega prostora, zmanjšanja deželnega tveganja Slovenije, okrepljene kreditne in druge ponudbe bank iz tujine in predvsem zaradi spremembe ekonomskega okolja (Tomaž, 2001, str. 86).

S tehničnega in organizacijskega vidika uvedba evra za slovenske banke ni problematična, kompleksnejši problem predstavlja ravno konkurenčnost. Slovenske banke so namreč po bilančnih vsotah in kapitalu, torej po svoji moči, izjemno majhne, šibke in zato posledično lahek plen. Obenem pa se jim s članstvom v EMU obeta prebeg strank k bolj konkurenčnim bankam, saj bo primerjava cen zaradi enotne valute izjemno poenostavljena (Štiblar, 1999, str. 31). Vendar glede tega opazajo praktično vse raziskave zelo visoko stopnjo navezanosti bančnih komitentov na posamezno banko in nizko stopnjo prehajanja komitentov med bankami že znotraj nacionalnih bančnih sistemov.

5. KONKRETEN PRIMER: GORENJSKA BANKA – Priprave na prevzem evra in vpliv uvedbe evra na poslovanje banke

Projekt prevzema evra je zelo kompleksen in logistično zelo zahteven, saj posega na vsa področja poslovanja banke. Vanj je vključeno veliko zaposlenih, sodelujejo tudi zunanje institucije, o zahtevnosti projekta pa govori tudi dejstvo, da ima projekt točno določen datum prehoda na novo valuto in zaradi tega ni na razpolago nobene časovne rezerve.

V Gorenjski banki se aktivno pripravljajo na prevzem evra kot domače valute od začetka leta 2005. Skladno z usmeritvami Banke Slovenije so izdelali Akcijski načrt za uvedbo evra (glej str. 14), imenovali so posebno Nadzorno projektno skupino, ki se redno mesečno sestaja ter na

kolegijih preverja realizacijo zastavljenih nalog. V okviru Akcijskega programa so določili vse naloge, ki jih je potrebno opraviti v banki, natančno so določili kdo in kdaj mora izpeljati posamezno nalogo. V to so vključeni vsi, od predsednika uprave, ki mora biti seznanjen z aktivnostmi, do odgovornih vodij na vseh področjih dela v banki, pa seveda tudi bančni delavci, ki delajo za bančnimi okenci.

Gre za zelo obsežen projekt, saj je treba v banki zlasti na področju informacijske podpore in ureditve spremljajoče dokumentacije opraviti veliko dela, pripraviti nove dokumente, ki bodo namesto tolarjev vključevali evro.

Drugi sklop aktivnosti je natančen scenarij, kako bodo v banki zagotovili dovolj evro gotovine, kako bodo v predhodnem obdobju imeli v obtoku dvojno gotovino in kako se bodo poslovili od tolarjev. Na tem področju so izpostavili, da bo zelo pomemben faktor varnost in s tem povezano zavarovanje vseh poslov, saj bo šlo za velike količine denarja in ob enem tudi za velike vrednosti.

Tudi zaposleni v Gorenjski banki se že usposabljaajo in izobražujejo za delo z novo gotovino. Bančni delavci so imeli že v decembru leta 2005 določena usposabljanja (ugotavljanje pristnosti everske gotovine oz. odkrivanje ponaredkov, zakon o dvojnem označevanju cen in posledice na ponudbo storitev bančnega sektorja). Prav tako pa bodo dodatna izobraževanja in usposabljanja potekala tudi v letošnjem letu, vse s ciljem, da bodo pripravljeni na uspešen prevzem evra.

5.1. ANALIZA TVEGANJA NA PODROČJU GOTOVINSKEGA POSLOVANJA

Analiza tveganj ob uvedbi evra zajema identificiranje operativnih tveganj, ugotavljanje posledic in obsega škode ter obrambne mehanizme za zmanjšanje tveganj v času priprav in izročanja evro gotovine v obtok ter izločanju tolarske gotovine iz obtoka.

V Gorenjski banki ocenjujejo, da bodo v obdobju zamenjave gotovine prisotna predvsem tveganja iz kategorije tehnoloških tveganj ter tveganja strategije in poslovnih procesov. Vsa tveganja, ki so jih v svoji analizi ocenili, lahko vodijo do materialne škode in izgube dobrega imena banke, zato so jim namenili veliko pozornost.

V prvi vrsti pravijo, da se je potrebno zavedati možnosti tveganja ugleda banke, zaradi nezadostne oziroma nepravočasne oskrbe komitentov z evrogotovino. Prav tako veliko pozornost namenjajo tudi kadrovskemu tveganju (zaradi omejenih kadrovskih resursov) in tveganju informacijske tehnologije (zaradi sočasne izvedbe več projektov, lansiranih s strani regulatorja – MSRP, Evro, Target 2, Podatkovno skladišče).

Analizo tveganj so naredili z namenom, da bi ugotovili slabosti v sistemu ter realno ocenili stanje, ki bi utegnilo ogrožati banko ob prehodu na evro ter se na podlagi teh ugotovitev odločili za investiranje v izboljšanje sistema oziroma v izvajanje ukrepov za preprečitev nevarnosti in posledic, ki bi povzročile škodni dogodek ob prehodu na evro.

5.1.1. Tveganja strategije ter tveganja na področju poslovnih procesov in delovnih postopkov

V skupini procesnih tveganj so združili vsa tveganja, ki nastajajo pri organiziranju in izvajanju procesov, ki jih bo banka morala izvesti pri postopku zamenjave gotovine in pri katerih obstajajo potencialne nevarnosti, ki izhajajo iz obvladovanja delovnih procesov in z njimi povezano ranljivostjo povečanega obsega gotovinskega poslovanja. Procesna tveganja so v glavnem posledica napak pri delovnih procesih, ki jih lahko povzročijo zaposleni oziroma posledica napačnih strateških odločitve, ki bi lahko ogrozile stabilnost realizacije ciljev in aktivnosti projekta in bi se odrazile v zmanjšanju ugleda banke.

5.1.2. Tehnološka tveganja

Tveganja tehnologije se nanašajo na tveganja informacijskega sistema. Sem prištevamo napake pri vzpostavljanju sistemov, napake pri vhodu ali izhodu informacij, sistemske napake in nevarnost, da bodo sedanji sistemi, ki podpirajo opravljanje storitev, zaradi razvoja novih, boljših tehnoloških sistemov postali neučinkoviti.

5.1.3. Finančna tveganja

Upravljanje z gotovino v povezavi z upravljanjem tveganj zahteva veliko finančno breme banke. V času zamenjave gotovine se bodo povišali stroški, povezani:

- s povišanjem zavarovalnih premij in stroškov prevoza v dneh menjave gotovine,
- s prilagoditvijo bančnih avtomatov, nakupom številnih strojev z evro detekcijami,
- s prilagoditvijo informacijske tehnologije in tečajnih tabel,
- z nabavo dodatne embalaže zaradi drugačne strukture gotovine (večji delež kovancev),
- z novelacijo internih aktov,
- s propagandnim in informativnim gradivom,
- z obveščanjem javnosti preko medijev.

5.1.4. Pravna tveganja

Pravno tveganje se odraža v nevarnosti, da bo ob zamenjavi gotovine prišlo do škode banke oziroma zmanjšanja ugleda banke zaradi neurejenih oziroma slabo urejenih pogodbenih in drugih pravnih odnosov s tretjimi osebami, ki bodo posredno oziroma neposredno sodelovale v procesu zamenjave gotovine.

5.2. LOGISTIKA OB MENJAVI GOTOVINE

Logistični načrt je obsežna in kompleksna naloga, ki zahteva sodelovanje sektorja poslov z občani, poslovne mreže, glavnega trezorja in sektorja splošnih poslov. To pomeni, da bodo morali vsi izvajalci aktivno sodelovati pri pripravi logističnega plana in pri njegovi izvedbi.

Pri pripravi logističnega plana je banka upoštevala informacije in nasvete Banke Slovenije, kot tudi pretekle izkušnje zamenjave gotovine.

Logistiko ob menjavi gotovine lahko razdelimo v več aktivnosti in sicer:

- določitev obsega in apoenske strukture potrebne evrogotovine,
- določitev obsega in apoenske strukture umika tolarske gotovine,
- hranišča gotovine,
- elementi varovanja,
- sistem prevozov gotovine,
- kadrovske kapacitete,
- blagajniški in trezorski maksimumi ter njim ustrezna zavarovanja gotovine,
- usposabljanje delavcev,
- komunikacijska strategija,
- vzpostavitev operativne sobe,
- knjiženja gotovine.

V Gorenjski banki se pripravljajo na veliko količino gotovine, tako tolarske kot evro gotovine. Podrobno načrtujejo dovoz gotovine, hrambo, štetje, pakiranje, odvoz in vse kar sodi zraven, vključno z varovanjem.

V času zamenjave gotovine bodo organizirali tako imenovano operativno sobo, v kateri bo štab ljudi spremljal potek zamenjave in odločal o ukrepih v primeru morebitnih zapletov. Tudi za druge prehode na evro, kot na primer plačilni promet, kartično poslovanje, konverzija stanj na računih itd., bodo imenovali krizne štabe za razreševanje morebitnih nepredvidenih situacij.

5.3. VPLIV UVEDBE EVRA NA BANČNE STORITVE

Dejstvo je, da že od predvstopnega obdobja Slovenije k Evropski uniji obrestne mere padajo. Padajo tako na depozitni kot na kreditni strani, vendar na slednji bolj.

Posojila za kreditojemalce postajajo vse cenejša, tolarske obrestne mere se spuščajo na raven nižjih evro referenčnih obrestnih mer.

Uvedba evra kot domače valute bo občanom in podjetjem pocenila poslovanje v primeru, ko so ti doslej za poslovanje z drugimi članicami Evropske skupnosti potrebovali menjalniške storitve banke. Za podjetja bo prevzem evra pomenil manjša tečajna tveganja, ker bo odpadlo razmerje EUR-SIT. Plačilni promet z državami Evropske unije, v katerih je domača valuta evro, se bo odvijal po cenah domačega plačilnega prometa, ki so deset in celo večkrat nižje od mednarodnega plačilnega prometa.

Ker bodo vse te storitve za občane in podjetja cenejša, bodo banke morale poiskati druge vire prihodkov. Nekaterih storitev slovenske banke še ne zaračunavajo, predvideno pa je, da jih bodo

pričele tako kot to že počnejo druge evropske banke. Takšni storitvi sta na primer dvig gotovine na bančnih avtomatih in storitve procesiranja plač. Na področju domačega plačilnega prometa so cene v Sloveniji izjemno nizke in jih bo potrebno vsaj za nekatere storitve približati evropski ravni.

5.4. STROŠKI IN UVEDBA EVRA

V Gorenjski banki so mi povedali, da sama uvedba evra prinaša tudi velik obseg stroškov. Glede same višine in obsega teh stroškov mi niso smeli posredovati informacij, ker gre za poslovno skrivnost banke, posredovali pa so mi naslednje sklope področij, ki jim bodo povzročili največ stroškov:

- izdelava nadgradnje informacijske podpore, ki jo opravljajo zaposleni (plačilo nadur) in tudi nekateri zunanji izvajalci,
- dokup primerne računalniške opreme oz. prilagoditev opreme, na primer nakup novih kaset za denar za bankomate, številni stroji za bankovce in kovance,
- usposabljanje delavcev za poslovanje z evrogotovino in odkrivanje ponaredkov evra,
- dodatne zaposlitve delavcev za bančnim okencem v času zamenjave gotovine,
- dodatno zavarovanje gotovine v času dvojnega obtoka denarja,
- dodatna priprava prostorov za shranjevanje gotovine v času dvojnega obtoka in zagotovitev ustreznega varovanja objektov,
- logistična izpeljava transporta gotovine in fizično varovanje ter stroški vezani na povečane prevoze gotovine.

Banka Slovenije je izračunala, da bodo stroški uvedbe evra v Sloveniji znašali okrog milijardo tolarjev.

6. SKLEP

Uvedba evra kot naše nacionalen valute bo vpliva na slovensko gospodarstvo kot celoto, vendar pa bo prav bančni sistem eden izmed tistih, ki bo najbolj občutil njene posledice.

V slovenskem bančnem sistemu bodo potrebne spremembe in prilagoditve praktično v vseh segmentih bančnega poslovanja. Prilagoditi bo potrebno tudi pravne predpise in računovodsko spremljanje podatkov. Poleg tega bo potrebno poskrbeti še za ustrezno prilagoditev informacijske tehnologije in strojne opreme.

Uvedba evra prinaša bankam visoke začetne stroške poslovanja, za premagovanje katerih bi bila najustreznejša združitev moči bank. Obenem pa predstavlja za banke tudi izziv, saj jim odpira nove priložnosti, ki lahko več kot nadomestijo te dodatne stroške.

S prevzemom evra kot domače valute se na področju nujenja storitev plačilnega prometa pričakuje sledeče večje spremembe: večjo konkurenco med ponudniki storitev plačilnega prometa, s čimer je povezana večja kvaliteta izvajanja plačilnih storitev (plačila se bodo skladno z evropskimi standardi izvajala hitreje, varneje, učinkoviteje) in znižanje stroškov plačilnega prometa za izvajalce plačilnega prometa, kar naj bi posledično vplivalo tudi na oblikovanje cen za uporabnike storitev plačevanja.

S tehničnega in organizacijskega vidika uvedba evra za naše banke ni problematična, kompleksnejši problem predstavlja konkurenčnost naših bank, ki so po svoji moči, izjemno majhne. Obenem pa se jim s članstvom v EMU obeta prebeg strank k bolj konkurenčnim bankam, saj bo primerjava cen zaradi enotne valute izjemno poenostavljena. Vendar glede tega opazajo praktično vse raziskave zelo visoko stopnjo navezanosti bančnih komitentov na posamezno banko in nizko stopnjo prehajanja komitentov med bankami že znotraj nacionalnih bančnih sistemov.

Med glavnimi koristmi, ki jih prinaša uvedba evra lahko omenim odpravo nestabilnosti deviznih tečajev, nihanje deviznih tečajev in s tem povezanih tveganj in stroškov zavarovanja pred njimi, odpravo stroškov zamenjave valut, in večjo transparentnost cen. Slovenija lahko pričakuje tudi nižjo inflacijo in obrestne mere zaradi vključitve v Evropsko monetarno unijo. V celoti gledano je za Slovenijo glavna prednost vstopa v evro območje možnost lažjega vključevanja v evropski skupni trg, kar je za malo odprto slovensko gospodarstvo ključnega pomena.

Pričakovani stroški vključitve Slovenije v Evropsko monetarno unijo so povezani z izgubo nacionalne monetarne suverenosti – izgubo možnosti vodenja lastne monetarne politike in izgubo možnosti vodenja lastne deviznotečajne politike. Izguba lastne valute je boleča že zaradi njenega simbolnega in prestižnega pomena. Za Slovenijo ta izguba ne bo nič večja kot za druge države članice EU, saj ima slovenski tolar relativno kratko zgodovino. Izguba možnosti vodenja samostojne monetarne politike pomeni, da Slovenija ne bo več mogla izbirati usmeritev svoje monetarne politike oziroma določati višino obrestne mere glede na potrebe lastnega gospodarstva, temveč se bo morala podrežati skupni monetarni politiki.

LITERATURA

1. Bartholomew Philip F., Whalen Garry W.: Fundamentals of Systemic Risk. Greenwich : JAI Press Inc., 7 (1995), str. 3-17.
2. Berger Allen N., Demsetz Rebecca S., Strahan Philip E.: The Consolidation of the Financial Services Industry: Causes, Consequences and Implications for the Future. Journal of Banking & Finance, Amsterdam, 23 (1999), str. 148-151.
3. Belaisch Agnes et al.: Euro-Area Banking at the Crossroads. IMF Working Paper. Washington : IMF, 2001. 75 str.
4. Buch Claudia M., Kleinert Jörg, Zajc Peter: Foreign Bank Ownership: A Bonus or Threat for financial Stability?. Securing Financial Stability: Problems and Prospects for New EU Members. Vienna : SUERF, 2003, str. 49-51.
5. Cabral Ines, Dierick Frank, Vesala Jukka: Banking Integration in the Euro Area. ECB Occasional Paper No. 6. Frankfurt am Main : ECB, 2002. 52 str.
6. Delakorda Aleš: Izpolnjevanje ekonomskih kriterijev članstva Slovenije v EU in EMU. Ljubljana : Banka Slovenije, 2003. 25 str.
7. ECB: Structural Analysis of the EU Banking Sector. ECB Working Paper. Frankfurt am Main : ECB, 2003. 37 str.
8. Eugene Clancy et al. (prevod iz angleškega besedila Roman Šimec): Evropska unija, Slovenija in trajnostni razvoj. Ljubljana : Umanotera, 1998. 122 str.
9. Frelinc Maja, Ješovnik Peter: Prilagajanje slovenskih podjetij evru. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2002. 36 str.
10. Kunovar Bojan: Konsolidacija bančnega sektorja v Evropski uniji preko združitve in prevzemov. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 89 str.
11. Lavrač Vladimir: Makroekonomska tveganja ob in po vstopu v ERM2 in EMU ter implikacije za ekonomsko politiko. Ljubljana : IER, 2003. 35 str.
12. Lavrač Vladimir: Slovenija in skupna evropska monetarna politika po vstopu Slovenije v EU in EMU. Ljubljana : IER, 2000. 30 str.
13. Lavrač Vladimir: Kdaj lahko pričakujemo vključitev Slovenije v EMU?. Bančni vestnik, Ljubljana, 51 (2002), 6, str. 7-13.
14. Majcen Špela, Žemva Mojca: Pomembnejše finančne prilagoditve centralne banke ob vstopu v EMU. Ljubljana : Banka Slovenije, 2002. 23 str.
15. Mishkin Frederic S.: Comment of Systemic Risk. Greenwich : JAI Press Inc., 7 (1995), str. 31-45.
16. Mishkin Frederic S.: Financial consolidation: Dangers and opportunities. Journal of Banking & Finance, Amsterdam, 23 (1999), str. 675-691.
17. Mrak Mojmir: Mednarodne finance. Ljubljana: GV založba, 2002. 682 str.
18. Nemec Andrej: Evropski trg finančnih storitev. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 43 str.
19. Padoa-Schioppa Tommaso: Central banks and financial stability: exploring a land in between. Second ECB Central Banking Conference. Frankfurt am Main : ECB, 2002. 48 str.

20. Rotar Mojca: Maastrichtski inflacijski in drugi kriteriji. Bančni vestnik, Ljubljana, 2004, str. 30-34.
21. Šega Polona, Voljč Marko: Prihodnji razvoj slovenskih bank. Bančni vestnik, Ljubljana, 50 (2001), 5, str. 111-117.
22. Štiblar Franjo: Evro in slovenske banke. Bančni vestnik, Ljubljana, 1998, 3, str. 2-6.
23. Štiblar Franjo: Kakšen bo slovenski bančni sektor ob vstopu v EU. Gospodarska gibanja, Ljubljana, 1999, 304, str. 27-46.
24. Tomaž Aljoša: Evropska (monetarna) unija in slovenske banke. Bančni vestnik, Ljubljana, 2000, 5, str. 20-22.
25. Tomaž Aljoša: Restrukturiranje in konsolidacija bank na poti v Evropsko unijo. Bančni vestnik, Ljubljana, 2001, 5, str. 85-89.
26. Volz Ulrich: European financial integration and the financing of local businesses in the new EU member states. Working paper No. 89. Frankfurt : European Bank for Reconstruction and Development, 2005. 51 str.
27. Vončina Janez: Dinamika vključevanja Slovenije v EMU. Bančni vestnik, Ljubljana, 2002, 12, str. 26-30.

VIRI

1. Evro. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.bsi.si/html/projekti/evro/index.html>], 14.1.2006.
2. Evro. Ljubljana : Urad vlade za informiranje. [URL: <http://evropa.gov.si/evro/>], 14.1.2006.
3. Evro informacije. Ljubljana : SKB banka.
[URL: <http://www.skb.si/info/evro/info-evro.html>], 20.2.2006.
4. Evro in Slovenija. Ljubljana : Urad vlade za informiranje.
[URL: <http://evropa.gov.si/evropomochnik/category/4/>], 14.1.2006.
5. Evro – za vse nas. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.evro.si>], 20.2.2006.
6. Faze uvedbe evra v Sloveniji. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: http://www.bsi.si/html/projekti/evro/evro_v_slo.html], 14.1.2006.
7. Financial Services: Implementing the Framework for Financial Markets: Action Plan. [URL: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/general/actionen.pdf], 20.4.2006.
8. Izpolnjevanje maastrichtskih kriterijev. Ljubljana : Ministrstvo za finance.
[URL: http://www.sigov.si/mf/slov/medn_fin/erm_evro.htm], 9.2.2006.
9. Kenda Albina: Slovenija zrela za evro. Ljubljana: Finance, 23 (2006). str. 10.
10. Komunikacijska strategija v podporo uvedbi evra v obdobju 2005-2007. Ljubljana : Banka Slovenije in Vlada RS, 2005. 19 str.
11. Konvergenčni program, Dopolnitev 2005. Ljubljana : Vlada RS, 2005. 38 str.
12. Kriteriji za uvedbo evra. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.bsi.si/html/projekti/evro/kriteriji/html>], 9.2.2006.
13. Načrt uvedbe evra. Ljubljana : Banka Slovenije in Vlada RS, 2005, 41 str.

14. Novi pogoji delovanja bančno-finančnega sektorja po prevzemu evra. Ljubljana : Okrogla miza Bančnega vestnika št. 1-2, 2006, str. 14-40.
15. Pomembnejši predpisi o evru. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.bsi.si/html/projekti/evro/predpisi.html>], 21.1.2006.
16. Portes Richard: The euro and the international financial system. [URL: http://www.eabcn.org./research/empiries/financial_market/dp2955_euroFS.pdf], 20.4.2006.
17. Pot do evra. Ljubljana : Bank Austria Creditanstalt Ljubljana.
[URL: http://ww.ba-ca.si/slo/Evro/pot_do_evra.asp], 15.2.2006.
18. Prihaja evro – naš denar. Ljubljana : Nova ljubljanska banka.
[URL: <http://www.nlb.si/cgi-bin/nlbweb.exe?doc=12955>], 20.1.2006.
19. Priprave na evro. Ljubljana : Ministrstvo za finance.
[URL: http://www.sigov.si/mf/slov/evro/priprave_slovenija.htm], 14.1.2006.
20. Program vstopa v ERM II in prevzema evra. Ljubljana : Banka Slovenije in Vlada RS, 2003. 76 str.
21. Projekt Evro v Probanki. Ljubljana : Probanka. [URL: http://www.probanka.si/portal/page?_paglid=38,85366&_dad=portal&_schema=PORTAL], 20.2.2006.
22. Tehnične priprave na prevzem evra. Ljubljana : Ministrstvo za finance.
[URL: http://www.sigov.si/mf/slov/medn_fin/teh_priprave_evro.htm], 16.1.2006.
23. The monetary policy of the ECB. Frankfurt: ECB, 2005. 128 str.
24. Uvajanje evra. Ljubljana : Abanka.
[URL: <http://www.abanka.si/novice.asp?Mapald=16162&Vsebinald=26168>], 15.2.2006.
25. Uvajanje evra v bankah. Ljubljana : Združenje bank Slovenije.
[URL: <http://www.zbs-giz.si/slo/sporocila/arhiv2005/Evro200705.htm>], 14.1.2006.